

Myšlení jako (ná)sledování „myšleného“ a „ideje“

Kdysi jsem se pokoušel poukazovat na to, že víru (ani naději) nelze redukovat na pouhý akt ze strany člověka (tj. jeho vlastní výkon), ale ani pouze jako „dar“, tj. jakési vložení do člověka (a do jeho aktivit). Na tom jsem si vlastně poprvé vyzkoušel, jak postihnout tu „jednotu“ obojího; velice mne inspirovaly ony pokusy interpretovat „víru“ jako „spolehnutí na spolehlivé“, a to v nerozlučné, nerozdělitelné jednotě, ale chyběla mi i v této interpretaci ta iniciativa ze strany onoho „spolehlivého“ (tj. její adventivní, „přicházející“ rys či charakter). Ale ani to ještě nezůstává bez chyby: jde o „přicházení“ nikoli ve smyslu přemísťování, tj. místního pohybu, tj. příchodu „odněkud“, kde to „spolehlivé“ už předtím bylo, nýbrž o přicházení z nepředmětnosti, z budoucnosti, která ještě není, která se ještě nepříhoda, která dosud nenastala, „nepřišla“, aby „byla tu“). Nicméně jako zatím první a původní problém či téma, na němž jsem si tuto problematiku začal lépe uvědomovat a promýšlet, se to mohlo v dalším promýšlení rozšiřovat také do jiných a rozlehlejších kontextů, zejména v uplatnění na problém „myšlení“ samého, a rozumí se ovšem „myšlení“ v silném, hlubokém, „usilovném“ smyslu, tedy nikoli pouze jako nějakého subjektivního polo-výkonu či pseudo-výkonu (a už vůbec ne jen doprovodného či dokonce epifenomenálního). Na druhé straně ovšem všichni nebo aspoň mnozí z vlastní zkušenosti známe, že „sledovat myšlenku“ (a k tomu vždycky náleží také „udržet myšlenku“ resp. „udržet to sledování myšlenky“) nutně znamená nechat se jí vést, svěřit se jí (aspoň zkusmo), podrobit jí to své myšlenkové usilování atd. A tady je zřejmé, že „myšlenkou“ v tomto smyslu vůbec není ani náš vlastní výkon (jejího sledování), že ta „myšlenka“ není a nemůže být jen naším „produktem“, ba že nemůže jít vposledu ani o produkt jiného myslitele, a že tedy ji nemůžeme chápat a interpretovat jako něco už daného, už uchopeného a formulovaného, nýbrž právě naopak jako něco, co žádá naší pozornosti a spoléhá na nás a na naši dobrou vůli i schopnost něco udělat proto, aby se mohla „uplatnit“, aby mohla být „sledována“ i druhými (a předpokladem je její vyslovení, její „zašifrování“ do „slov“). Možná by bylo možno pro takové ještě neuchopené, nepochopené, nevyslovené, neformulované „myšlenky“, které jako by volaly po pochopení a uchopení, užít starého řeckého termínu „idea“ (ovšem bez těch konotací, jimiž je spojena s jiným řeckým termínem, totiž „eidos“, tedy „obraz“ („obrázek“).

(Písek, 120406-1.)